

۱. تفاوت میان برات، سفته و چک را از نظر ماهیت حقوقی، قابلیت انتقال و مسئولیت تضامنی امضاکنندگان بررسی کنید.
۲. در چه شرایطی دارنده برات می تواند به ظهرنویس ها رجوع کند بدون آنکه ابتدا به برات گیر رجوع کرده باشد؟ به استناد قانون تجارت پاسخ دهید.
۳. مفهوم واخواست در اسناد تجاری چیست؟ مراحل قانونی آن را با ذکر مهلت ها و آثار حقوقی شرح دهید.
۴. در چه شرایطی چک وعده دار قابلیت اجرای مستقیم از طریق اجرای ثبت را دارد؟ قوانین مرتبط را بررسی و تحلیل کنید.
۵. ماهیت حقوقی ظهرنویسی چیست؟ تفاوت ظهرنویسی برای انتقال با ظهرنویسی برای ضمانت و وکالت را با ذکر مثال توضیح دهید.
۶. رابطه مسئولیت تضامنی امضاکنندگان برات با اصل استقلال امضاها را با استفاده از نظریه های حقوق تجارت تحلیل کنید.
۷. با فرض اینکه شخصی یک سفته به مبلغ ۵۰۰ میلیون ریال صادر کرده و در سررسید پرداخت نمی کند، دارنده چه اقداماتی باید انجام دهد تا بتواند از مزایای تضامن استفاده کند؟
۸. با توجه به اصول حاکم بر معاملات تجاری، چگونه می توان نقش اسناد تجاری در تامین اعتبار و گردش اقتصادی را تبیین کرد؟ به نقش ابزارهای شبه پولی اشاره شود.
۹. در چه مواردی اعتراض به پرداخت چک در مراجع قضایی قابل استناد نیست؟ شرایط و دلایل قانونی آن را شرح دهید.
۱۰. مفهوم «اصل تجریدی بودن» در اسناد تجاری را تشریح کنید و تأثیر آن را در دعاوی مربوط به اسناد تجاری تحلیل نمایید.

۱. برات، سفته و چک هر سه از اسناد تجاری مندرج در قانون تجارت ایران هستند اما تفاوت هایی دارند.
- برات دارای سه طرف است (صادرکننده، برات گیر، دارنده)، ولی سفته و چک دارای دو طرف اند (صادرکننده و دارنده).
- چک وجه نقد را منتقل می کند و بر اساس موجودی نزد بانک صادر می شود، در حالی که برات و سفته وعده دار و مشروط به پذیرش هستند.

مسئولیت امضاکنندگان در همه این اسناد تضامنی است و قابل انتقال از طریق ظهرنویسی هستند، مگر در موارد خاص چک‌های حامل.

۲. طبق ماده ۲۴۹ قانون تجارت، دارنده برات می‌تواند بدون رجوع به برات‌گیر، مستقیماً به ظهرنویسان مراجعه کند، مشروط به اینکه واخواست در موعد قانونی انجام شده باشد. یعنی اگر ظرف ده روز از تاریخ وعده پرداخت، واخواست رسمی تهیه شده باشد، دارنده می‌تواند علیه تمام امضاکنندگان از جمله صادرکننده و ظهرنویسان اقدام حقوقی کند. این امتیاز از ویژگی‌های تضامن در اسناد تجاری است.

۳. واخواست به معنای اعتراض رسمی به عدم پرداخت یا قبول اسناد تجاری است. در برات و سفته، دارنده باید ظرف ده روز از سررسید، به دفتر اسناد رسمی مراجعه کرده و واخواست‌نامه تهیه کند. این اقدام آثار حقوقی مهمی دارد: حفظ مسئولیت تضامنی ظهرنویسان، اثبات تاریخ مطالبه و آغاز مرور زمان دعاوی. در صورت عدم انجام واخواست، تنها علیه صادرکننده می‌توان اقامه دعوی کرد.

۴. چک وعده‌دار در صورتی قابلیت اجرا از طریق اجرای ثبت دارد که دارای شرایط مقرر در ماده ۲ قانون صدور چک باشد:

- دارای تاریخ مشخص
 - بدون قید و شرط
 - دارای گواهی عدم پرداخت صادرشده از بانک
 - و مطابقت امضا با نمونه نزد بانک
- در این صورت، دارنده می‌تواند بدون مراجعه به دادگاه، از طریق اجرای ثبت، توقیف اموال صادرکننده را درخواست کند.

۵. ظهرنویسی ممکن است برای انتقال مالکیت سند، برای ضمانت پرداخت (ضمانت تضامنی) یا برای وکالت در وصول انجام شود.

در ظهرنویسی انتقالی، دارنده جدید سند مالک قانونی آن می‌شود. در ظهرنویسی ضمانتی، ظهرنویس به عنوان ضامن یکی از امضاکنندگان سند (معمولاً صادرکننده) متعهد می‌شود. در ظهرنویسی وکالتی، تنها حق وصول وجه بدون انتقال مالکیت به

دارنده اعطا می‌شود.

مثال: در ظهرنویسی با عبارت «برای وصول»، ظهرنویسی و کالتی انجام شده است.

۶. مسئولیت تضامنی به معنای امکان رجوع دارنده به هر یک از امضاکنندگان سند به صورت مستقل است.

نظریه استقلال امضاها تصریح می‌کند که هر امضاکننده صرف‌نظر از رابطه دیگران، نسبت به دارنده مسئول است.

بنابراین دارنده می‌تواند صرفاً از یکی از ظهرنویسان یا حتی از ضامن تقاضای پرداخت کند، بدون آنکه لازم باشد ابتدا به صادرکننده مراجعه کند.

۷. دارنده سفته باید در اولین روز کاری پس از سررسید، برای وصول وجه اقدام کند. اگر صادرکننده پرداخت نکند، ظرف ده روز از تاریخ سررسید باید وخواست‌نامه رسمی تنظیم نماید.

سپس می‌تواند با استناد به اصل مسئولیت تضامنی، علیه صادرکننده و ظهرنویسان به‌طور همزمان طرح دعوی کند.

در صورت عدم وخواست، حق رجوع به ظهرنویسان از بین می‌رود.

۸. اسناد تجاری به‌عنوان ابزارهای شبه‌پولی در اقتصاد نقش کلیدی دارند. آن‌ها قابلیت انتقال سریع، قابلیت استفاده به‌عنوان وثیقه و امکان نقدشوندگی بالا دارند. در معاملات اعتباری، خریدار می‌تواند با ارائه برات یا سفته، معامله را بدون پرداخت نقدی انجام دهد.

این قابلیت باعث افزایش قدرت خرید، تسهیل مبادلات و ارتقاء گردش مالی می‌شود.

۹. اعتراض به پرداخت چک در صورتی که چک فاقد امضا یا فاقد تاریخ باشد، یا مشروط نوشته شده باشد، قابلیت استناد ندارد.

همچنین اگر چک وعده‌دار باشد و قبل از تاریخ سررسید ارائه شود، اعتراض رد خواهد شد.

مطابق با رأی وحدت رویه شماره ۵۳۱ دیوان عالی کشور، چک باید دارای شرایط قانونی باشد تا بتوان برای آن مطالبه حقوقی مطرح کرد.

۱۰. اصل تجریدی بودن اسناد تجاری بدین معناست که تعهدات مندرج در سند از علت ایجاد آن مستقل است.

به عبارت دیگر، صادرکننده نمی تواند در برابر دارنده با حسن نیت، به ایرادات مربوط به رابطه اصلی (مانند قرارداد پایه) استناد کند. این ویژگی موجب اعتمادپذیری و قابلیت گردش سریع اسناد تجاری می شود و از دلایل اهمیت آنها در معاملات بازرگانی است.